

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 157/05-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. novembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť A. B., bytom T., prechodne bytom N., zastúpenej advokátkou Mgr. Z. D., D., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 993/2001 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 993/2001 **p o r u š i l** základné právo A. B., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 993/2001 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. A. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. A. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 7 953 Sk (slovom sedemtisícdeväťstopäťdesiattri slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť jej do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. júla 2005 doručená sťažnosť A. B., bytom T., prechodne bytom N. (ďalej len „sťažovateľka“), pôvodne zastúpenej advokátkou JUDr. M. T., D., od 23. augusta 2005 na základe nového plnomocenstva advokátkou Mgr. Z. D., D., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 993/2001. Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia základného práva podľa označeného článku ústavy žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk a uložil okresnému súdu povinnosť náhrady trov jej právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci nemožno od ústneho pojednávania očakávať jej ďalšie objasnenie.

3. Ústavný súd 23. augusta 2005 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 157/05-8.

4. K sťažnosti sa vyjadril poverený predseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr 1389/05 z 26. septembra 2005, v ktorom podal chronologický popis doterajšieho konania a uviedol, že „... nepokladá predmetnú právnu vec za skutkovo, či právne zložitú ... nezistil žiadne prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku ... nezistil žiadne prieťahy v konaní, ktoré by spôsobila sťažovateľka alebo iný účastník konania ...

Som toho názoru, že prieťahy v konaní, ktoré spôsobil Okresný súd Trenčín možno konštatovať za obdobie od 15. 11. 2001(deň podania návrhu) do 25. 9. 2003 (prvý úkon sudkyne v predmetnej veci) a za obdobie od 25. 9. 2003 do 26. 8. 2004 (vytýčenie termínu pojednávania). Prieťahy v konaní, ktoré boli spôsobené Okresným súdom Trenčín vo vyššie uvedených obdobiach možno považovať za zbytočné ... Vzhľadom na výslovnú žiadosť Ústavného súdu Slovenskej republiky v iných konaniach neuvádzam skutočnosti týkajúce sa zaťažnosti tunajšieho súdu a jeho jednotlivých sudcov, hoci podľa môjho názoru mali vplyv na prieťahy v konaní. Iné okolnosti, ktoré by mohli mať vplyv na prieťahy v predmetnom konaní som nezistil ...“.

5. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne reagovala na stanovisko okresného súdu listom z 24. novembra 2005, v ktorom sa uvádza: „(...) Súhlasím s vyjadrením predsedu okresného súdu, ktorý priznal, že v danom konaní došlo zo strany súdu k prieťahom, ktoré možno považovať za zbytočné, a to za obdobie od 15. 11. 2001 (deň podania návrhu) do 25. 9. 2003 (prvý úkon sudkyne v predmetnej veci) a za obdobie od 25. 9. 2003 do 26. 8. 2004 (vytýčenie termínu pojednávania).

Mám zato, že v predmetnom konaní dochádza k zbytočným prieťahom aj po uvedených obdobiach. Poukazujem predovšetkým na skutočnosť, že právna zástupkyňa sťažovateľky dňa 7. 12. 2004 písomne požiadala o nariadenie znaleckého dokazovania na zistenie hodnoty vecí patriacich do BSM, pričom sudkyňa vydala uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania na určenie hodnoty vecí patriacich do BSM účastníkov dňa 9. 8. 2005 a ku dnešnému dňu je súd opäť nečinný. (...)“

II.

Ústavný súd zo sťažnosti sťažovateľky a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 993/2001 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

A.

Sťažovateľka doručila okresnému súdu 15. novembra 2001 „*Návrh na vyporiadanie BSM po rozvođe manželstva*“. Odporcom v spore je jej bývalý manžel Š. B. z T. (obaja právne zastúpení advokátmi). Súdny poplatok uhradila v deň podania návrhu.

Okresný súd 25. septembra 2003 vyzval odporcu na vyjadrenie k návrhu.

Sťažovateľka 16. januára 2004 (jej právna zástupkyňa 21. apríla 2004), 19. mája 2004 a 18. júna 2004 urgovala konanie vo veci.

Okresný súd 27. augusta 2004 predvolal účastníkov na pojednávanie, ktorého termín stanovil na 28. september 2004.

Na č. l. 24 je vyjadrenie odporcu z 28. septembra 2004 k návrhu.

Pojednávanie konané 28. septembra 2004 (za prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov) bolo na návrh účastníkov odročené na neurčito za účelom pokusu o mimosúdne vyriešenie sporu. Právnej zástupkyňi sťažovateľky bolo uložené do 31. decembra 2004 oznámiť súdu, či došlo k dohode.

Právna zástupkyňa sťažovateľky 6. decembra 2004 oznámila, že k dohode nedošlo, žiadala nariadiť znalecké dokazovanie na určenie všeobecnej hodnoty vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“), a doplnila návrh o zoznam vecí patriacich do BSM.

Okresný súd 30. decembra 2004 (doručené právnenému zástupcovi 3. januára 2005) zaslal odporcovi doplnenie návrhu na vyjadrenie v lehote 30 dní a predloženie listinných dôkazov, o ktoré bol požiadaný na pojednávaní konanom 28. septembra 2004. Vyjadrenie odporcu (spolu s požadovanými listinami) bolo predložené okresnému súdu 13. januára 2005.

Sťažovateľka 19. januára 2005 (jej advokátka 28. februára 2005) urgovala pokračovanie v konaní.

Okresný súd 11. marca 2005 stanovil termín pojednávania na 28. apríl 2005 (predvolania boli doručené právnym zástupcom účastníkov 15., resp. 18. marca 2005).

Pojednávanie konané 28. apríla 2005 (za prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov) bolo po oboznámení doterajšieho priebehu konania a prednesoch účastníkov k predmetu sporu odročené na neurčito. Účastníkom bolo uložené predložiť v lehote 15 dní súdu doklady o zakúpení vecí, ktoré sa u nich nachádzajú, sťažovateľka doklad o vlastníctve nehnuteľností. Súčasne súd rozhodol, že nariadi znalecké dokazovanie na ocenenie predmetu BSM.

Právna zástupkyňa sťažovateľky 12. mája 2005 oznámila, že sťažovateľka všetky doklady o zakúpení hnutel'nych vecí nemá; na zaradení chlieva, 2 pivníc a jamy na ovocie do BSM netrvá, navrhuje však zaradiť do BSM garáž.

Okresný súd 5. augusta 2005 vyzval právneho zástupcu odporcu, aby v lehote 15 dní predložil kópiu kúpnej zmluvy (tiež návrh na vklad a aktuálny list vlastníctva) na trojizbový byt s príslušenstvom a garáž uzatvorenej s Bytovým družstvom T.

Okresný súd uznesením č. k. 10 C 993/2001-62 z 9. augusta 2005 nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru bytové zariadenie a za znalca ustanovil Ing. B. B. z T. (ďalej len „znalec“). Na vypracovanie posudku mu stanovil lehotu 60 dní (uznesenie bolo doručené účastníkom od 23. augusta 2005, resp. 24. augusta 2005 a znalcovi 20. septembra 2005).

Právna zástupkyňa sťažovateľky 22. augusta 2005 oznámila súdu, že 20. júla 2005 vypovedala sťažovateľke plnomocenstvo (bola vymenovaná do funkcie notára).

Odporca 2. septembra 2005 a sťažovateľka 13. septembra 2005 zložili zálohu na znalecké dokazovanie.

Znalec 21. septembra 2005 oznámil súdu, že môže vykonať len ohodnotenie časti tých vecí z BSM, ktoré „*patria do jeho odboru*“.

Súdny spis sp. zn. 10 C 993/01 bol predložený 30. septembra 2005 ústavnému súdu na nahliadnutie.

B.

Predsedička okresného súdu v odpovedi č. k. Spr 2078/2004-4 zo 4. októbra 2004 na sťažovateľkinu sťažnosť na prieťahy v konaní z 3. septembra 2004 sa k predmetu

sťažnosti nevyjadrila. Uviedla len, že „... o Vašom návrhu ... sa začalo konať. Termín pojednávania bol určený na 28. 09. 2004. Bol odročený na podnet Vašej právnej zástupkyne... do 31. 12. 2004 ...“ (za účelom vyporiadania spoločne nadobudnutého majetku dohodou).

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 993/2001 došlo k porušeniu označeného základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

2. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (napr. I. ÚS 41/02, III. ÚS 87/02 a ďalšie).

3. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie, ktoré sa začalo 15. novembra 2001, nie je dosiaľ skončené ani na súde prvého stupňa a okresný súd v ňom nariadil prvé pojednávanie až na 28. september 2004.

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 49/04). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade.

4.1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť veci“, ústavný súd je toho názoru, že doterajšia dĺžka konania nebola v posudzovanej veci (vzhľadom na doteraz vykonané úkony súdu a z toho vyplývajúci nízky stupeň pripravenosti relevantných podkladov na možnosť rozhodnutia v merite veci) závislá od zložitosti (právnej alebo faktickej) právneho sporu vedeného v konaní pred okresným súdom a ani vyvolaná správaním sťažovateľky (pozri bližšie chronologický prehľad úkonov predmetného súdneho konania – bod A II. časti odôvodnenia).

4.2. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a z na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné prietahy v období

- od 15. novembra 2001 (návrh sťažovateľky na začatie konania) do 25. septembra 2003 (výzva odporcovi), t. j. vyše jedného roka a desiatich mesiacov,
- od 25. septembra 2003 do 27. augusta 2004 (stanovenie termínu pojednávania), t. j. vyše jedenástich mesiacov,

teda spolu v trvaní vyše dvoch rokov a deviatich mesiacov okresný súd nevykonával úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci (resp. bol nečinný).

Obranu okresného súdu (pozri vyššie bod 4 I. časti odôvodnenia) spočívajúcu v „zaťažnosti tunajšieho súdu a jeho jednotlivých sudcov“ ako dôvodu, ktorý by mal byť

objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

4.3. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4.4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

5. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

5.1. Sťažovateľka požadovala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk z dôvodu, že „... prekážky v konaní vystavujú sťažovateľku trvalej právnej neistote spojenej s neriešením jej situácie. Sťažovateľka bola na bývanie v družstevnom byte, ktorého hodnota členského podielu je okrem iných vecí predmetom vyporiadania BSM odkázaná. Nakoľko spolužitie sťažovateľky s odporcom v tomto byte sa po rozvoze manželstva stalo neznesiteľným, sťažovateľka bola nútená sa z bytu odsťahovať. Bez finančných prostriedkov získaných z titulu vyporiadania BSM nie je sťažovateľka schopná zabezpečiť si ľudský dôstojne bývanie, preto je nútená žiť v prenájme. Niekoľkokrát sa

musela i sťahovať, pričom platenie nájomného vzhľadom na zložitú finančnú situáciu je pre sťažovateľku problematické. V tejto situácii spojenej s právnou neistotou, v ktorej sa sťažovateľka nachádza v dôsledku postupu Okresného súdu v Trenčíne, keď súd za neprimeranú dobu nerozhodol a ani plynule nekonal v jej spore, ktorého predmetom sú veci potrebné pre jej dôstojný život, na základe čoho sťažovateľke porušením jej základného práva vznikla nemajetková ujma ...“.

5.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia základného práva sťažovateľky (pozri body 4.1 až 4.3 tejto časti) považuje za primerané vo výške 40 000 Sk.

5.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu jej právneho zastúpenia. Vo veci boli vykonané tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 11. júla 2005 a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 24. novembra 2005. Odmena za jeden úkon právnych služieb je (v zmysle § 11 ods. 2

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk) 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu (za tri úkony právnych služieb) 7 953 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2005